

TÓTH-BENCZE TAMÁS

Eltűnt emlékjelek nyomában (1.)

MANGOLD HENRIK SZOBRA

Mangold Henrik Vágújhelyen született 1828 októberében, és Budapesten hunyt el 1912. február 5-én. Orvos, balneológus, fürdőorvos, a Balaton gyógyhatásainak neves kutatója volt. Az orvosi egyetemet Pesten és Bécsben végezte. 1855-től Kecskeméten, majd Szarvason a kolera felszámolására kiküldött orvos, 1858-tól Veszprém vármegyében kerületi községi orvos lett. Balatonfüredre 1860-ban került, ahol állami állásáról lemondva nem hivatalos fürdőorvosként dolgozott egészen haláláig. A balatoni gyógyfürdők egészségügyi jelentőségével tudományosan foglalkozott, erről számos közleményt írt. 1860-ban, a szanatóriumban rendszeres szőlőkúrát vezetett be. 1865-ben megindította az *Ungarische Medizinische-Chirurgische Presse* (Magyar Orvosi Sebészeti Sajtó) című lapot, amelynek szerkesztője volt. A *Wiener Medizinische Presse*, a bécsi *Allgemeine Medizinische Presse* állandó budapesti levelezője, a berlini *Ärztlicher Praktiker*, a *Berliner Deutsche Medizinische Wochenschrift* külső munkatársa volt.

1866-ban megvásárolta a Horváth-házat, amelyet Mangold-udvarnak nevezett el. 1892-ben Rudolf trónörökös özvegye, Stefánia főhercegnő Füreden jártakor itt szállt meg, ennek tiszteletére az épületet átkeresztelték Stefánia-udvarnak.

Több könyvet is írt a gyógyhelyi orvoslás gyakorlatáról: „Der Kurort Füred am Plattensee” (1863); „Beteg- és díjazási napló, gyakorló orvosok számára” (1870); „Balatonfüred gyógyhatányai és gyógyhelyi viszonyai orvosok és gyógykeresők számára” (1872); „Balaton-Füred zsebben, vagyis a nevezett fürdő gyógyhatányainak rövid rajza” (1875); „A természetes szőlőgyógymód és annak alkalmazása”.

Halála után igen hamar általánossá vált azon vélekedés, hogy ennek a derék embernek, aki oly hosszú ideig állt a fürdő és a vendégek szolgálatában, méltó emléket kell állítani. A szoborbizottság – Vaszary Kolos bíboros, dr. Hajdú Tibor pannonhalmi bencés főapát, Halbik Cziprián tihanyi bencés apát, báró dr.

Kétly Károly orvosprofesszor, dr. Rigler Gusztáv gazdasági tisztt, valamint Lingl Valerián nyugalmazott fürdőigazgató – rendkívül gyorsan megvalósította az

elképzelést. A bronz mellszobor megalkotására Lányi Dezső (1879–1951) szobrászművészrt kérték fel, a 2 méter magas márványtalapzat elkészítésével pedig Vida Dezső műépítést bízták meg. Az emlékmű elé egy márványpadot – faragott karfái oroszlánfejeket mintáztak – is elhelyeztek, amelyről a vendégek pihenés közben gyönyörű kilátásban részesülhettek a tóra.

A szobrot eredetileg 1913. augusztus 3-án állították volna fel, de közben úgy határoztak, hogy méltóbb alkalom lenne, ha a Szent István napi ünnepek keretében avatják. Augusztus 20-án a füredi sétányon Lingl Valerián és Pethő

János fürdőorvos méltató szavai kíséretében leleplezték a szobrot. Szenes Béla fővárosi újságíró erre az alkalomra szerzett költeményét Pethő Pál színész szavalta el. A szobrot a vármegye részéről Langer István főszolgabíró vette át. Ezután a megboldogult leánya, Flóra meghatott szavakkal fejezte ki köszönetét a nagyközönség hálájának eme megtisztelő megnyilvánulásáért. Az ünnepségen megjelent még Kohl Medárd püspök, báró Dániel Ernőné és Blaha Lujza is.

A szobrot 1944 októberében, a nyilas hatalomátvételt követően, a Délvidékről menekült, Füreden tartózkodó nyilasok elpusztították (Mangold zsidó származású volt).

1986-tól a Vasutas Üdülő (ma: Hotel Vasutas, Erkel Ferenc u. 1.) előtt tábla őrzi újra Mangold Henrik emlékét.

Irodalom:

Balatonfüredi Hírlap. 1913. augusztus 3. és 24.

Új Magyar Életrajzi Lexikon. 4. kötet. Bp., 2002.

Vértes László: Veszprém megye Balaton-partjának orvostörténelméből. Bp., 1999.

Veszprém megyei életrajzi lexikon. Veszprém, 1998.

